శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

మహర్షి వేదవ్యాసప్రణీతం శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ అష్టమస్కంధే చతుర్వింశోఽధ్యాయః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ అష్టమస్కంధే చతుర్వింశోఽధ్యాయః ॥

రాజోవాచ
భగవంశ్ఛ్రోతుమిచ్ఛామి హరేరద్భుతకర్మణః।
అవతారకథామాద్యాం మాయామత్స్యవిడంబనం ॥ **1** ॥

యదర్థమదధాద్ రూపం మాత్స్యం లోకజుగుప్సితం।
తమఃప్రకృతి దుర్మర్షం కర్మగ్రస్త ఇవేశ్వరః ॥ **2** ॥

ఏతన్నో భగవన్ సర్వం యథావద్ వక్తుమర్హసి।
ఉత్తమశ్లోకచరితం సర్వలోకసుఖావహం ॥ **3** ॥

సూత ఉవాచ
ఇత్యుక్తో విష్ణురాతేన భగవాన్ బాదరాయణిః।
ఉవాచ చరితం విష్ణోర్మత్స్యరూపేణ యత్ కృతం ॥ **4** ॥

శ్రీశుక ఉవాచ
గోవిప్రసురసాధూనాం ఛందసామపి చేశ్వరః।
రక్షామిచ్ఛంస్తనూర్ధత్తే ధర్మస్యార్థస్య చైవ హి ॥ **5** ॥

ఉచ్చావచేషు భూతేషు చరన్ వాయురివేశ్వరః।
నోచ్చావచత్వం భజతే నిర్గుణత్వాద్ధియో గుణైః ॥ **6** ॥

ఆసీదతీతకల్పాంతే బ్రాహ్మో నైమిత్తికో లయః।
సముద్రోపప్లుతాస్తత్ర లోకా భూరాదయో నృప ॥ **7** ॥

కాలేనాగతనిద్రస్య ధాతుః శిశయిషోర్బలీ।
ముఖతో నిఃసృతాన్ వేదాన్ హయగ్రీవోఽంతికేఽహరత్ ॥ **8** ॥

జ్ఞాత్వా తద్ దానవేంద్రస్య హయగ్రీవస్య చేష్టితం।
దధార శఫరీరూపం భగవాన్ హరిరీశ్వరః ॥ **9** ॥

తత్ర రాజబుషిః కశ్చిన్నామ్నా సత్యవ్రతో మహాన్।
నారాయణపరోఽతప్యత్ తపః స సలిలాశనః ॥ **10** ॥

యోఽసావస్మిన్మహాకల్పే తనయః స వివస్వతః।
శ్రాద్ధదేవ ఇతి ఖ్యాతో మనుత్వే హరిణార్పితః ॥ **11** ॥

ఏకదా కృతమాలాయాం కుర్వతో జలతర్పణం।
తస్యాంజల్యుదకే కాచిచ్ఛఫర్యేకాభ్యపద్యత ॥ **12** ॥

సత్యవ్రతోఽంజలిగతాం సహ తోయేన భారత।
ఉత్ససర్జ నదీతోయే శఫరీం ద్రవిడేశ్వరః ॥ **13** ॥

తమాహ సాతికరుణం మహాకారుణికం నృపం।
యాదోభ్యో జ్ఞాతిఘాతిభ్యో దీనాం మాం దీనవత్సల।
కథం విసృజసే రాజన్ భీతామస్మిన్ సరిజ్జలే ॥ **14** ॥

తమాత్మనోఽనుగ్రహార్థం ప్రీత్యా మత్స్యావపుర్ధరం।
అజానన్ రక్షణార్థాయ శఫర్యాః స మనో దధే ॥ **15** ॥

తస్యా దీనతరం వాక్యమాశ్రుత్య స మహీపతిః।
కలశాప్సు నిధాయైనాం దయాలుర్నిన్య ఆశ్రమం ॥ **16** ॥

సా తు తత్రైకరాత్రేణ వర్ధమానా కమండలౌ ।
అలబ్ధ్వాఽఽత్మావకాశం వా ఇదమాహ మహీపతిం ॥ **17** ॥

నాహం కమండలావస్మిన్ కృచ్ఛ్రం వస్తుమిహోత్సహే ।
కల్పయౌకః సువిపులం యత్రాహం నివసే సుఖం ॥ **18** ॥

స ఏనాం తత ఆదాయ న్యధాదౌదంచనోదకే ।
తత్ర క్షిప్తా ముహూర్తేన హస్తత్రయమవర్ధత ॥ **19** ॥

న మ ఏతదలం రాజన్ సుఖం వస్తుముదంచనం ।
పృథు దేహి పదం మహ్యం యత్ త్వాహం శరణం గతా ॥ **20** ॥

తత ఆదాయ సా రాజ్ఞా క్షిప్తా రాజన్ సరోవరే ।
తదావృత్యాత్మనా సోఽయం మహామీనోఽన్వవర్ధత ॥ **21** ॥

నైతన్మే స్వస్తయే రాజన్నుదకం సలిలౌకసః ।
నిధేహి రక్షాయోగేన హ్రదే మామవిదాసిని ॥ **22** ॥

ఇత్యుక్తః సోఽనయన్మత్స్యం తత్ర తత్రావిదాసిని ।
జలాశయే సమ్మితం తం సముద్రే ప్రాక్షిపజ్ఝషం ॥ **23** ॥

క్షిప్యమాణస్తమాహేదమిహ మాం మకరాదయః ।
అదంత్యతిబలా వీర మాం నేహోత్స్రష్టుమర్హసి ॥ **24** ॥

ఏవం విమోహితస్తేన వదతా వల్గుభారతీం ।
తమాహ కో భవానస్మాన్ మత్స్యరూపేణ మోహయన్ ॥ **25** ॥

నైవంవీర్యో జలచరో దృష్టోఽస్మాభిః శ్రుతోఽపి చ ।
యో భవాన్ యోజనశతమహ్నాభివ్యానశే సరః ॥ **26** ॥

నూనం త్వం భగవాన్ సాక్షాద్ధరిర్నారాయణోఽవ్యయః ।
అనుగ్రహాయ భూతానాం ధత్సే రూపం జలౌకసాం ॥ **27** ॥

నమస్తే పురుషశ్రేష్ఠ స్థిత్యుత్పత్త్యప్యయేశ్వర।
భక్తానాం నః ప్రపన్నానాం ముఖ్యో హ్యాత్మగతిర్విభో ॥ **28** ॥

సర్వే లీలావతారాస్తే భూతానాం భూతిహేతవః।
జ్ఞాతుమిచ్ఛామ్యదో రూపం యదర్థం భవతా ధృతం ॥ **29** ॥

న తేఽరవిందాక్ష పదోపసర్పణం
మృషా భవేత్ సర్వసుహృత్ప్రియాత్మనః।
యథేతరేషాం పృథగాత్మనాం సతా -
మదీదృశో యద్ వపురద్భుతం హి నః ॥ **30** ॥

శ్రీశుక ఉవాచ
ఇతి బ్రువాణం నృపతిం జగత్పతిః
సత్యవ్రతం మత్స్యవపుర్యుగక్షయే।
విహర్తుకామః ప్రలయార్ణవేఽబ్రవీ -
చ్చికీర్షురేకాంతజనప్రియః ప్రియం ॥ **31** ॥

శ్రీభగవానువాచ
సప్తమేఽద్యతనాదూర్ధ్వమహన్యేతదరిందమ।
నిమంక్ష్యత్యప్యయాంభోధౌ త్రైలోక్యం భూర్భువాదికం ॥ **32** ॥

త్రిలోక్యాం లీయమానాయాం సంవర్తాంభసి వై తదా।
ఉపస్థాస్యతి నౌః కాచిద్ విశాలా త్వాం మయేరితా ॥ **33** ॥

త్వం తావదోషధీః సర్వా బీజాన్యుచ్చావచాని చ।
సప్తర్షిభిః పరివృతః సర్వసత్త్వోపబృంహితః ॥ **34** ॥

ఆరుహ్య బృహతీం నావం విచరిష్యస్యవిక్లవః।
ఏకార్ణవే నిరాలోకే ఋషీణామేవ వర్చసా ॥ **35** ॥

దోధూయమానాం తాం నావం సమీరేణ బలీయసా।
ఉపస్థితస్య మే శృంగే నిబధ్నీహి మహాహినా ॥ **36** ॥

అహం త్వామృషిభిః సాకం సహనావముదన్వతి।
వికర్షన్ విచరిష్యామి యావద్ బ్రాహ్మీ నిశా ప్రభో ॥ **37** ॥

మదీయం మహిమానం చ పరం బ్రహ్మేతి శబ్దితం।
వేత్స్యస్యనుగృహీతం మే సంప్రశ్నైర్వివృతం హృది ॥ **38** ॥

ఇత్థమాదిశ్య రాజానం హరిరంతరధీయత।
సోఽన్వవైక్షత తం కాలం యం హృషీకేశ ఆదిశత్ ॥ **39** ॥

ఆస్తీర్య దర్భాన్ ప్రాక్కూలాన్ రాజర్షిః ప్రాగుదఙ్ముఖః।
నిషసాద హరేః పాదౌ చింతయన్ మత్స్యరూపిణః ॥ **40** ॥

తతః సముద్ర ఉద్వేలః సర్వతః ప్లావయన్ మహీం।
వర్ధమానో మహామేఘైర్వర్షద్భిః సమదృశ్యత ॥ **41** ॥

ధ్యాయన్ భగవదాదేశం దదృశే నావమాగతాం।
తామారురోహ విప్రేంద్రైరాదాయౌషధివీరుధః ॥ **42** ॥

తమూచుర్మునయః ప్రీతా రాజన్ ధ్యాయస్వ కేశవం।
స వై నః సంకటాదస్మాదవితా శం విధాస్యతి ॥ **43** ॥

సోఽనుధ్యాతస్తతో రాజ్ఞా ప్రాదురాసీన్మహార్ణవే।
ఏకశృంగధరో మత్స్యో హైమో నియుతయోజనః ॥ **44** ॥

నిబధ్య నావం తచ్ఛృంగే యథోక్తో హరిణా పురా।
వరత్రేణాహినా తుష్టస్తుష్టావ మధుసూదనం ॥ **45** ॥

రాజోవాచ

అనాద్యవిద్యోపహతాత్మసంవిద -
స్తన్మూలసంసారపరిశ్రమాతురాః।
యదృచ్ఛయేహోపసృతా యమాప్నుయు -
ర్విముక్తిదో నః పరమో గురుర్భవాన్ ॥ **46** ॥

జనోఽబుధోఽయం నిజకర్మబంధనః
సుఖేచ్ఛయా కర్మ సమీహతేఽసుఖం।
యత్సేవయా తాం విధునోత్యసన్మతిం
గ్రంథిం స భింద్యాద్ధృదయం స నో గురుః ॥ **47** ॥

యత్సేవయాగ్నేరివ రుద్రరోదనం
పుమాన్ విజహ్యాన్మలమాత్మనస్తమః।
భజేత వర్ణం నిజమేష సోఽవ్యయో
భూయాత్ స ఈశః పరమో గురోర్గురుః ॥ **48** ॥

న యత్ప్రసాదాయుతభాగలేశ -
మన్యే చ దేవా గురవో జనాః స్వయం।
కర్తుం సమేతాః ప్రభవంతి పుంస -
స్తమీశ్వరం త్వాం శరణం ప్రపద్యే ॥ **49** ॥

అచక్షురంధస్య యథాగ్రణీః కృత -
స్తథా జనస్యావిదుషోఽబుధో గురుః।
త్వమర్కదృక్ సర్వదృశాం సమీక్షణో
వృతో గురుర్నః స్వగతిం బుభుత్సతాం ॥ **50** ॥

జనో జనస్యాదిశతేఽసతీం మతిం
యయా ప్రపద్యేత దురత్యయం తమః।

త్వం త్వవ్యయం జ్ఞానమమోఘమంజసా
ప్రపద్యతే యేన జనో నిజం పదం ॥ **51** ॥

త్వం సర్వలోకస్య సుహృత్ ప్రియేశ్వరో
హ్యాత్మా గురుర్జ్ఞానమభీష్టసిద్ధిః ।
తథాపి లోకో న భవంతమంధధీ -
ర్జానాతి సంతం హృది బద్ధకామః ॥ **52** ॥

తం త్వామహం దేవవరం వరేణ్యం
ప్రపద్య ఈశం ప్రతిబోధనాయ ।
ఛింధ్యర్థదీపైర్భగవన్ వచోభి -
ర్గ్రంథీన్ హృదయ్యాన్ వివృణు స్వమోకః ॥ **53** ॥

శ్రీశుక ఉవాచ
ఇత్యుక్తవంతం నృపతిం భగవానాదిపూరుషః ।
మత్స్యరూపీ మహాంభోధౌ విహరంస్తత్త్వమబ్రవీత్ ॥ **54** ॥

పురాణసంహితాం దివ్యాం సాంఖ్యయోగక్రియావతీం ।
సత్యవ్రతస్య రాజర్షేరాత్మగుహ్యమశేషతః ॥ **55** ॥

అశ్రౌషీదృషిభిః సాకమాత్మతత్త్వమసంశయం ।
నావ్యాసీనో భగవతా ప్రోక్తం బ్రహ్మ సనాతనం ॥ **56** ॥

అతీతప్రలయాపాయ ఉత్థితాయ స వేధసే ।
హత్వాసురం హయగ్రీవం వేదాన్ ప్రత్యాహరద్ధరిః ॥ **57** ॥

స తు సత్యవ్రతో రాజా జ్ఞానవిజ్ఞానసంయుతః ।
విష్ణోః ప్రసాదాత్ కల్పేఽస్మిన్నాసీద్ వైవస్వతో మనుః ॥ **58** ॥

సత్యవ్రతస్య రాజర్షేర్మాయామత్స్యస్య శార్ఙ్గిణః ।
సంవాదం మహదాఖ్యానం శ్రుత్వా ముచ్యేత కిల్బిషాత్ ॥ **59** ॥

అవతారో హరేర్యోఽయం కీర్తయేదన్వహం నరః।
సంకల్పాస్తస్య సిధ్యంతి స యాతి పరమాం గతిం ॥ **60** ॥

ప్రలయపయసి ధాతుః సుప్తశక్తేర్ముఖేభ్యః
శ్రుతిగణమపనీతం ప్రత్యుపాదత్త హత్వా।
దితిజమకథయద్ యో బ్రహ్మ సత్యవ్రతానాం
తమహమఖిలహేతుం జిహ్మమీనం నతోఽస్మి ॥ **61** ॥

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే వైయాసిక్యామష్టాదశసాహస్ర్యాం పారమహంస్యాం సంహితాయాం అష్టమస్కంధే మత్స్యావతారచరితానువర్ణనం నామ చతుర్వింశోఽధ్యాయః ॥